

Prese un informācija

Eiropas Savienības Tiesa
PAZIŅOJUMS PRESEI Nr. 31/22
Luksemburgā, 2022. gada 22. februārī

Spriedums lietā C-430/21
RS (Konstitucionālās tiesas spriedumu iedarbība)

Savienības tiesības nepieļauj valsts tiesību normu, saskaņā ar kuru valsts tiesas nav tiesīgas izvērtēt ar šīs dalībvalsts konstitucionālās tiesas spriedumu par atbilstošiem konstitūcijai atzītu valsts tiesību aktu saderību ar Savienības tiesībām

Šādas tiesību normas piemērošana apdraudētu Savienības tiesību pārākuma principu un prejudiciālu nolēmumu mehānisma efektivitāti

Tiesai ir lūgts lemt par LES 19. panta 1. punkta otrajā daļā, tostarp lasot to kopā ar Savienības tiesību pārākuma principu, paredzēto tiesu neatkarības principu – kontekstā, kad dalībvalsts vispārējās jurisdikcijas tiesa saskaņā ar valsts tiesībām nav tiesīga izvērtēt tādu valsts tiesību aktu atbilstību Savienības tiesībām, kurus šīs dalībvalsts konstitucionālā tiesa ir atzinusi par atbilstošiem konstitūcijai, un kontekstā, kad attiecībā uz valsts tiesnesi var ierosināt disciplinārlietu un piemērot disciplinārsodus, ja viņš nolemj veikt šādu izvērtējumu.

Šajā lietā RS tika notiesāts pēc Rumānijā sākta kriminālprocesa. Viņa laulātā iesniedza sūdzību tostarp par vairākiem tiesnešiem par pārkāpumiem, kas, iespējams, izdarīti minētajā kriminālprocesā. Pēc tam RS vērsās *Curtea de Apel Craiova* (Krajovalas apelācijas tiesa, Rumānija), lai apstrīdētu pēc šīs sūdzības sāktās kriminālvajāšanas pārmērīgo ilgumu.

Krajovalas apelācijas tiesa uzskata, ka, lai pieņemtu nolēmumu par šo prasību, ir jāizvērtē, vai ar Savienības tiesībām¹ ir saderīgi valsts tiesību akti, ar kuriem tika izveidota specializēta prokuratūras nodaļa tādu tiesu sistēmā izdarītu noziedzīgu nodarījumu izmeklēšanai, kāda tika veikta šajā lietā. Tomēr, ņemot vērā *Curtea Constituțională* (Konstitucionālā tiesa, Rumānija) spriedumu², kas tika pasludināts pēc Tiesas sprieduma lietā *Asociația "Forumul Judecătorilor din România"* u.c.³, saskaņā ar valsts tiesībām Krajovalas apelācijas tiesa neesot tiesīga veikt šādu atbilstības izvērtējumu. Savā spriedumā Konstitucionālā tiesa kā nepamatotu noraidīja iebildi par neatbilstību Konstitūcijai, kas bija izvirzīta attiecībā uz vairākām šo tiesību aktu normām, vienlaikus uzsverot, ka tad, ja tā valsts tiesību aktus ir atzinusi par atbilstošiem Konstitūcijas normai, saskaņā ar kuru ir jāievēro Savienības tiesību pārākuma princips⁴, vispārējās jurisdikcijas tiesai nav tiesību izvērtēt šo valsts tiesību aktu atbilstību Savienības tiesībām.

Šajā kontekstā Krajovalas apelācijas tiesa nolēma vērsties Tiesā, lai būtībā noskaidrotu, vai Savienības tiesības nepieļauj to, ka valsts vispārējās jurisdikcijas tiesa nav tiesīga izvērtēt tiesību aktu atbilstību Savienības tiesībām tādos apstākļos, kādi ir šajā lietā, un to, ka attiecīgajam tiesnesim var tikt piemēroti disciplinārsodi tāpēc, ka viņš ir nolēmis veikt šādu izvērtējumu.

¹ Konkrēti LES 19. panta 1. punkta otrā daļa un Komisijas Lēmuma 2006/928/EK (2006. gada 13. decembris), ar ko izveido mehānismu, lai nodrošinātu sadarbību un pārliecinātos par Rumānijā sasniegto, novēršot noteiktus trūkumus tādās jomās kā tiesu sistēmas reforma un cīņa pret korupciju (OV 2006, L 354, 56. lpp.), pielikums.

² 2021. gada 8. jūnija spriedums Nr. 390/2021.

³ 2021. gada 18. maija spriedums *Asociația "Forumul Judecătorilor Din România"* apvienotajās lietās [C-83/19](#), [C-127/19](#), [C-195/19](#), [C-291/19](#), [C-355/19](#) un [C-397/19](#) (skat. arī paziņojumu presei [Nr. 82/21](#)), kurā Tiesa tostarp nosprieda, ka attiecīgie tiesību akti ir pretrunā Savienības tiesībām, ja šādas specializētas nodaļas izveide nav pamatota ar objektīvām un pārbaudāmām prasībām, kas saistītas ar tiesvedības pareizu norisi, un neietver īpašas garantijas, kuras ir identificējusi Tiesa (skat. šī sprieduma rezolutīvās daļas 5) punktu).

⁴ Spriedumā Nr. 390/2021 Konstitucionālā tiesa nosprieda, ka attiecīgie tiesību akti atbilst *Constituția României* (Rumānijas Konstitūcija) 148. pantam.

Tiesa virspalātas sastāvā nospriež, ka šāds valsts tiesiskais regulējums vai prakse ir pretrunā Savienības tiesībām⁵.

Tiesas vērtējums

Vispirms Tiesa uzskata, ka LES 19. panta 1. punkta otrajai daļai nav pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums vai prakse, saskaņā ar kuru atbilstoši valsts konstitucionālajām tiesībām vispārējās jurisdikcijas tiesām ir saistošs šis dalībvalsts konstitucionālās tiesas nolēmums, kurā valsts tiesību akti ir atzīti par atbilstošiem minētās valsts konstitūcijai, ar nosacījumu, ka valsts tiesībās tiek garantēta šīs konstitucionālās tiesas neatkarība tostarp no likumdošanas varas un izpildvaras. Tomēr tas tā nav gadījumā, ja šāda tiesiskā regulējuma vai prakses piemērošana nozīmē izslēgt jebkādu šo vispārējās jurisdikcijas tiesu kompetenci izvērtēt tādu valsts tiesību aktu saderību ar Savienības tiesībām, kurus šī konstitucionālā tiesa ir atzinusi par saderīgiem ar valsts konstitucionālo tiesību normu, kurā ir paredzēts Savienības tiesību pārkums.

Turpinājumā Tiesa uzsver, ka valsts tiesas pienākuma pilnībā piemērot visas Savienības tiesību normas, kurām ir tieša iedarbība, izpilde ir nepieciešama arī, lai nodrošinātu dalībvalstu vienlīdzības ievērošanu saistībā ar Līgumiem, kas izslēdz iespēju Savienības tiesību sistēmai pretstatīt kā pārāku vēlāk pieņemtu vienusēju pasākumu, lai arī kāds tas būtu, un tā ir LES 4. panta 3. punktā noteiktā lojālas sadarbības principa izpausme, kurš paredz pienākumu nepiemērot nevienu valsts tiesību normu, kas varētu būt pretrunā Savienības tiesībām, neatkarīgi no tā, vai tā ir pieņemta pirms Savienības tiesību normas, kurai ir tieša iedarbība, pieņemšanas vai pēc tam.

Šajā kontekstā Tiesa atgādina, pirmkārt, ka tā jau ir nospriedusi, ka attiecīgie valsts tiesību akti ietilpst Lēmuma 2006/928⁶ piemērošanas jomā un līdz ar to tajos ir jāievēro prasības, kas izriet no Savienības tiesībām, it īpaši no LES 2. panta un 19. panta 1. punkta⁷. Otrkārt, gan LES 19. panta 1. punkta otrā daļa, gan Lēmuma 2006/928 pielikumā minētie īpašie atsauces mērķi tiesu sistēmas reformas un cīņas pret korupciju jomā ir formulēti skaidri un precīzi, un tiem nav izvirzīti nekādi nosacījumi, un tādējādi tiem ir tieša iedarbība⁸. No tā izriet – ja Rumānijas vispārējās jurisdikcijas tiesas nevar interpretēt valsts tiesību normas atbilstoši iepriekš minētajai tiesību normai vai minētajiem mērķiem, tām pēc savas ierosmes ir jānolemj nepiemērot šīs valsts tiesību normas.

Šajā ziņā Tiesa norāda, ka Rumānijas vispārējās jurisdikcijas tiesu kompetencē principā ir izvērtēt Rumānijas tiesību normu saderību ar šīm Savienības tiesību normām, nevēršoties ar attiecīgu lūgumu Konstitucionālajā tiesā. Tomēr tām šī kompetence ir liegta, ja Konstitucionālā tiesa ir nospriedusi, ka attiecīgās tiesību normas atbilst valsts konstitucionālajai tiesību normai, kurā ir paredzēts Savienības tiesību pārkums, jo šīm tiesām ir jāievēro šīs konstitucionālās tiesas spriedums. Šāda valsts tiesību norma vai prakse radītu šķērslī attiecīgo Savienības tiesību normu pilnīgai iedarbībai, jo tā liegtu vispārējās jurisdikcijas tiesai, kurai ir jānodrošina Savienības tiesību piemērošana, pašai izvērtēt šo tiesību normu saderību ar Savienības tiesībām.

Tāpat šādas valsts tiesību normas vai prakses piemērošana apdraudētu arī Tiesas un valstu tiesu sadarbības, kas izveidota ar prejudiciālu nolēmumu mehānismu, efektivitāti, atturot vispārējās jurisdikcijas tiesu, kurai jāizskata strīds, vērsties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, lai tādējādi nodrošinātu atbilstību attiecīgās dalībvalsts konstitucionālās tiesas nolēmumiem.

Tiesa uzsver, ka šie konstatējumi ir vēl jo vairāk svarīgi tādā situācijā, kurā attiecīgās dalībvalsts konstitucionālās tiesas spriedumā ir ietverts atteikums izpildīt Tiesas prejudiciālo nolēmumu, pamatojoties it īpaši uz šīs dalībvalsts konstitucionālo identitāti un apsvērumu, saskaņā ar kuru Tiesa esot pārsniegusi savu kompetenci. Tiesa norāda, ka tai saskaņā ar LES 4. panta 2. punktu

⁵ Ņemot vērā LES 19. panta 1. punkta otro daļu, lasot to kopā ar LES 2. pantu un 4. panta 2. un 3. punktu, kā arī ar LESD 267. pantu un Savienības tiesību pārkuma principu.

⁶ Pilnai atsaucei uz Lēmumu 2006/928 skat. 1. zemsvītras piezīmi.

⁷ Spriedums *Asociația "Forumul Judecătorilor din România"* u.c., minēts iepriekš, 183. un 184. punkts.

⁸ Spriedums *Asociația "Forumul Judecătorilor din România"* u.c., minēts iepriekš, 249. un 250. punkts, un spriedums, 2021. gada 21. decembris, *Euro Box Promotion* u.c., [C-357/19](#), [C-379/19](#), [C-547/19](#), [C-811/19](#) un [C-840/19](#) (skat. arī paziņojumu presei [Nr. 230/21](#)), 253. punkts.

var tikt lūgts izvērtēt, vai ar Savienības tiesību pienākumu netiek pārkāpta dalībvalsts nacionālā identitāte. Savukārt nedz šīs tiesību normas mērķis, nedz sekas nav atļaut dalībvalsts konstitucionālajai tiesai, neievērojot pienākumus, kas tai izriet no Savienības tiesībām, nepiemērot Savienības tiesību normu, pamatojoties uz to, ka ar šo tiesību normu neesot ievērota attiecīgās dalībvalsts nacionālā identitāte, kā to ir definējusi valsts konstitucionālā tiesa. Tādējādi, ja dalībvalsts konstitucionālā tiesa uzskata, ka Savienības atvasināto tiesību normā, kā to ir interpretējusi Tiesa, nav ievērots pienākums respektēt šīs dalībvalsts nacionālo identitāti, šai konstitucionālajai tiesai ir jāvēršas Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, lai izvērtētu šīs tiesību normas spēkā esamību, ņemot vērā LES 4. panta 2. punktu, jo tikai Tiesas kompetencē ir konstatēt Savienības tiesību akta spēkā neesamību.

Tāpat Tiesa norāda – tā kā tai ir ekskluzīva kompetence sniegt Savienības tiesību galīgo interpretāciju, dalībvalsts konstitucionālā tiesa, pamatojoties uz savu Savienības tiesību normu interpretāciju, nevar pamatoti nospriest, ka Tiesa ir pasludinājusi spriedumu, ar kuru ir pārsniegta tās kompetences joma, un līdz ar to atteikties izpildīt Tiesas prejudiciālo nolēmumu.

Turklāt Tiesa, pamatojoties uz savu iepriekšējo judikatūru⁹, ir precizējusi, ka ar LES 2. pantu un 19. panta 1. punkta otro daļu netiek pieļauts tāds valsts tiesiskais regulējums vai prakse, saskaņā ar kuru ir ļauts saukt pie disciplinārbildības valsts tiesnesi tāpēc, ka viņš nav ievērojis valsts konstitucionālās tiesas nolēmumus un tostarp ir atteicies piemērot nolēmumu, kurā minētā tiesa ir atteikusies izpildīt Tiesas prejudiciālo nolēmumu.

ATGĀDINĀJUMS. Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ļauj dalībvalstu tiesām to tiesvedības ietvaros uzdot jautājumus Tiesai par Savienības tiesību interpretāciju vai Savienības akta spēkā esamību. Tiesa neiztiesā strīdus, ko izskata valstu tiesas. Valsts tiesai ir jāatrisina lieta saskaņā ar Tiesas nolēmumu. Šis nolēmums tāpat ir saistošs citām valstu tiesām, kurām ir jāatrisina līdzīgas problēmas.

Neoficiāls dokuments plašsaziņas līdzekļu vajadzībām, kas Tiesai nav saistošs.

[Pilns sprieduma teksts](#) tiek publicēts CURIA tīmekļvietnē pasludināšanas dienā.

Kontaktpersona presei: Gitte Stadler ☎ (+352) 4303 3127

Sprieduma pasludināšanas attēli ir pieejami "[Europe by Satellite](#)" ☎ (+32) 2 2964106

⁹ Spriedums *Euro Box Promotion* u.c., minēts iepriekš.